

Barnrättsombud - barnets rättigheter, SÄS

Förändringar sedan föregående version

Begreppet *ombud för barnets rättigheter* har i denna version ersatts med *barnrättsombud*, i enlighet med den terminologi som numera används på central och regional nivå. Ändringen syftar till att säkerställa enhetlighet i begreppsanvändningen inom organisationens styrdokument och verksamhet.

Vidare har ett förtydligande införts avseende krav på utbildning. Det framgår nu att den som benämns *barnrättsombud* ska ha genomgått den centralt fastställda barnrättsutbildningen för att få använda titeln. För att undanröja tidigare oklarheter om vilken utbildning som avses publiceras även länk till aktuell utbildning i detta styrdokument.

Sammanfattning

I enlighet med lagtext, Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL kap 5§7) samt regional riktlinje Barn som anhöriga, ska verksamheterna inom regionen genomsyras av barns rättigheter. Rutinen beskriver främst SÄS arbete med barnrättsombud. Vidare tar rutinen upp ansvarsområden, genomförande och utbildning kopplade till arbetet med barnets rättigheter [1-3]. Rutinen tar upp ansvar för verksamhetsnära rutiner gällande barn som anhörig inom SÄS samtliga verksamheter.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Sammanfattning	1
Bakgrund och syfte	2
Förutsättningar.....	3
Ansvar.....	3
Avgränsningar	4
Uppdragsbeskrivning	4
Prövning och analys av barnets bästa/ barnkonsekvensanalys	5
Utförande.....	6
Utbildning för ombud	6
Barn som anhöriga	6
Information	6
Vid dödsfall.....	7
Uppföljning.....	7
Arbetsgrupp	8
Referensförteckning	8
Länkförteckning	8
Övriga länkar	9

Bakgrund och syfte

Denna rutin är förvaltningsövergripande och riktar sig gentemot rollen för barnrättsombud på SÄS. Utöver denna ska varje verksamhet följa, regional riktlinje, Barn som anhöriga samt ta fram verksamhetsnära rutiner se nedan under rubriken Barn som anhöriga.

Barnkonventionen gäller som lag i Sverige och tydliggör att barn är egna individer med egna rättigheter. Det ställer krav på att vårdgivare har tillräcklig kunskap om barns rättigheter och hur dessa ska

omsättas i verksamheten utifrån uppdrag. Det innebär också att barns rättigheter ska få ett större genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som berör barn och unga.

- Säkerställa att lagstiftning enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) kapitel 5 §7, samt FN:s konvention om barnets rättigheter efterföljs inom förvaltningen.
- Tydliggöra ansvarsförhållanden för verksamhetschef, chefer och samtliga medarbetare.
- Tydliggöra uppdrag för barnrättsombuden.

Förutsättningar

Barnrättsarbetet i Västra Götalandsregionen (VGR) leds av representanter från avdelning social hållbarhet, koncernkontoret. Den strategiska funktionen stödjer verksamheterna med utbildningsinsatser, information, material och erfarenhetsutbyte.

Ansvar

Kurator-och psykologenheten

Kurator- och psykologenheten utser en samordnare med förvaltningsövergripande ansvar för barnrättsombud.

Verksamhetschef

- Är ytterst ansvarig för att barnrättsperspektivet efterlevs inom sin verksamhet.
- Ansvarar för att det finns barnrättsombud utsedda inom sitt verksamhetsområde. Antalet ombud kan variera utifrån verksamhetens storlek, organisation och behov.
- Ansvara för utrymme ges för kunskapsspridning från barnrättsombud till samtliga medarbetare.
- Ansvarar för att verksamheten följer den regionala riktlinjen [Barn som anhöriga](#).

Enhetschef

- Ansvara för att personal ges möjlighet att genomgå utbildningen [Barnkonventionen - från teori och praktik](#).

Barnrättsombud

- Har specifik kompetens inom området och är chefen behjälplig i arbetet.

All personal på SÄS

- Med all personal avses **alla** anställda inom Västra Götalandsregionen.
- Har ansvar för att tillgodose barnets rättigheter i sitt arbete.
- **All personal** rekommenderas gå utbildningen [Barnkonventionen - från teori och praktik](#) på lärportalen. Utbildningen ska göras gemensamt i arbetsgruppen under ledning av barnrättsombud eller chef.

Avgränsningar

Rutinen avser samtliga barn i ålder 0-18 år som på något sätt kommer i kontakt med sjukhuset oavsett om de är patienter, anhöriga eller besökande. All personal ska aktivt medverka till att barnrättsperspektivet blir en naturlig del av vården.

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer:

- [Lagen \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.](#)
- [Hälso- och sjukvårdslagen \(2017:30\) Kap 5 §7.](#)
- [6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen \(2010:659\).](#)
- [Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2011:9\) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.](#)
- Regional riktlinje [Barn som anhöriga.](#)

Uppdragsbeskrivning

Uppdraget som förvaltningens samordnare

Ansvara för samordning av nätverksträffar för barnrättsombuden vid SÄS samt möjliggöra samverkansformer mellan hälso- och sjukvård, kommuner och idéburna organisationer. Samordnaren är kontaktperson gentemot avdelning social hållbarhet i VGR. Vid behov

vara ett stöd till barnrättsombuden vid prövning och analys av barnets bästa, se rubrik Prövning av barnets bästa/barnkonsekvensanalys.

Uppdraget som barnrättsombud

- Genomföra regionens utbildning för barnrättsombud se rubrik Utbildning för ombud.
- Ansvara för att namn och kontaktuppgifter på barnrättsombud för respektive verksamhetsområde, presenteras på SÄS interna [insida för kontaktuppgifter till barnrättsombud](#)
- Strategiskt kunskapsstöd i sin verksamhet i frågor gällande barns rättigheter.
- Skapa lärande om temat barn som anhörig.
- Verka för att barns rätt som anhörig uppmärksammas i rutiner och förhållningsätt.
- Vara delaktig i att uppmärksamma behov av prövning och analys av barnets bästa, t.ex. vid organisationsförändringar, ombyggnationer, m.m.
- Delta i lokalt förvaltningsövergripande nätverk med andra barnrättsombud samt, om möjligt, delta i regionala nätverksträffar.

Avsatt arbetstid för uppdraget

Tidsåtgången för uppdraget som barnrättsombud varierar mellan olika verksamheter, över tid och verksamhetens behov. Närmaste chef ansvarar för att tillräcklig tid avsätts för detta uppdrag.

Prövning och analys av barnets bästa/ barnkonsekvensanalys

Prövning och analys av [barnets bästa/barnkonsekvensanalys](#) är ett verktyg för att säkerställa att barns rättigheter finns med i verksamhetens beslutsfattande/åtgärder. Vid behov av stöd i prövning och analys av barnets bästa kontaktas förvaltningsövergripande samordnare.

Utförande

Utbildning för ombud

[VGR-utbildning för barnrättsombud](#) ges kontinuerligt för att ge nya ombud grundläggande kompetens. Den omfattar barnets rättigheter, barnrättsperspektivet och barnkonventionens tillämpningsmöjligheter. Utbildningen syftar till att sprida kunskap om konventionen och uppdraget, för vidare spridning och bevakning inom den egna verksamheten.

Ombuden erbjuds lokala och regionala nätverksträffar för dialog och fortbildning. Stöd för information, material, utbildning, goda exempel och erfarenhetsutbyte finns i regional digital plattform som varje barnrättsombud har tillgång till efter genomgått utbildning.

Barn som anhöriga

Ett barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med (Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) kap 5 7§ om barn som anhöriga). Med förälder eller annan vuxen avses biologisk förälder, bonusförälder, adoptivförälder, familjehemsförälder och andra vuxna runt barnet och dess familj. Barnets rätt som anhörig inkluderar även syskon med sjukdom, funktionsnedsättning, missbruk/beroende, våldsutsatthet eller om syskon avlider. För vidare information, se regional riktlinje [Barn som anhöriga](#).

Vården ansvarar för att personal ska ta reda på om patienten har barn och vem som ansvarar för barnet under vårdtiden. Även i akuta situationer, t.ex. inläggning akut eller vid ambulanstransport behöver frågan ställas. För stöd i att fråga om barn som anhöriga och dokumentera inhämtade uppgifter används bilaga [Barn – och familjeformulär](#).

Information

Varje verksamhet ska ha verksamhetsnära rutiner följs upp inom respektive verksamhets i ordinarie ledningssystem.

Hälso- och sjukvården ansvarar för att informera om sjukdomen eller skadan, om den aktuella situationen samt vad som kan komma att hända. Det kan även handla om att barnet visas runt på avdelningen/mottagningen och görs delaktig i det som sker runt den sjuke när så är lämpligt. Om föräldrarna vill ha hjälp

med att informera och samtala med barnet bör personalen kunna tillgodose detta önskemål. Ansvarig sjuksköterska, läkare eller kurator kan samtala med barnet om förälderns/närståendes sjukdom.

Den information om det stöd som ges ska vara anpassat till barnets ålder och mognad. Mer om mognadsbedömning på [Kunskapsguiden](#)

Om det finns misstanke att barnet kan fara illa p.g.a. utebliven information, råd och stöd eller av annan orsak, ska det göras en anmälan till socialtjänsten, enligt rutinen [Anmälan om oro för barn och unga](#).

Vid dödsfall

Barn ska inte hållas utanför vid närståendes dödsfall. Vid ett oväntat dödsfall kommer ett barns reaktioner att styras av hur den närstående dött, hur de fått information om dödsfallet och av själva förlusten. Det är viktigt att barnen får möjlighet att delta i olika ritualer, exempelvis avskedsstund och visning. Vid avsked av den avlidne görs detta i sällskap med en närstående person, som barnet har förtroende för.

Erbjud hela familjen att i lugn och ro vara ensamma med den avlidne om så önskas. Om avskedet inte kan ske på vårdavdelningen, kan det exempelvis ske i kapellet. Sjukhuskyrkan är ofta behjälplig med detta, se riktlinje [Dödsfall - Transport av avlidna inom SÄS och avsked i avskedsrum/kapell](#).

Närstående till alla patienter som avlider på sjukhuset ska erbjudas efterlevandesamtal. Dokumentera under fria aktiviteter, AVLIDEN PATIENT att efterlevandesamtal har erbjudits, om närstående tackat ja eller nej och vem som tar kontakt, se rutinen [Efterlevandesamtal, SÄS](#)

Uppföljning

Uppföljning av rutinen sker genom:

- Att samtliga verksamheter är barnrättsombud och att deras kontaktuppgifter är publicerade på SÄS interna insida.
- Att följa upp antal provningar och anlays av barnets bästa som genomförts under ett kalenderår.
- Varje verksamhets har verksamhetsnära rutin gällande barn som anhöriga.

Arbetsgrupp

Remissinstanser

Verksamhetschefer, SÄS

Referensförteckning

1. Lagen (2018:1 197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.
www.riksdagen.se under rubrik *Dokument & lagar*
2. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) Kap 5 §7.
www.riksdagen.se under rubrik *Dokument & lagar*
3. Barn som anhöriga. Regional riktlinje Västra Götalandsregionen
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/regionovergripande/styrande-dokument>

Länkförteckning

- VGR webbutbildning Barnkonventionen- från teori till praktik
<https://larportalen.vgregion.se/course/view.php?id=75>
- Kontaktuppgifter till barnrättsombud på SÄS insida
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/vard/medicinska-omraden/barn-pediatrik/barnens-rattigheter-i-varden/ombud-for-barnets-rattigheter>
- Prövning av barnets bästa/barnkonsekvensanalys
www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/manskliga-rattigheter/barnets-manskliga-rattigheter---barnkonventionen/genomforande-av-barnkonventionen-i-vgr/barnkonsekvensanalys
- Kommunikationshjälp i patientarbete - resurser och stöd för vårdpersonal, SÄS. Sjukhusövergripande rutin, SÄS
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>
- Anmälan om oro för barn och unga. Sjukhusövergripande rutin, SÄS

<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>

- Dödsfall - Transport av avlidna inom SÄS och avsked i avskedsrum/kapell. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>
- Efterlevandesamtal, SÄS. Sjukhusövergripande rutin, SÄS
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>

Övriga länkar

- VGR avdelning social hållbarhet.
www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/social-hallbarhet
- VGR plan för mänskliga rättigheter
www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/manskliga-rattigheter/plan-for-manskliga-rattigheter
- VGR barnets mänskliga rättigheter- barnkonventionen
www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/manskliga-rattigheter/barnets-manskliga-rattigheter---barnkonventionen

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Nina Glebe, (ningl1), Kurator leg Hälso o sjukvård

Granskad av: Nina Glebe, (ningl1), Kurator leg Hälso o sjukvård

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-54

Version: 12.0

Giltig från: 2025-11-14

Giltig till: 2027-11-13